

УДК 81'25:[014.3:001.92]:005]]](045)

Т. Г. Король
Україна, Полтава

АНГЛОМОВНА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА СТАТТЯ В ГАЛУЗІ УПРАВЛІННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДУ

У статті наведено результати доперекладацького аналізу тексту англомовної науково-популярної статті в галузі управління. Це дозволило визначити ряд структурно-стилістичних та мовних особливостей, що позначаються на процесі її перекладу українською мовою і впливають на якість отриманого в результаті продукту перекладацької діяльності. Насамкінець, з'ясовано місце та роль англомовної науково-популярної статті в галузі управління в навчанні різних видів письмового перекладу загалом і контролі сформованості в майбутніх філологів відповідної компетентності зокрема.

Ключові слова: англомовна науково-популярна стаття, наукова стаття, галузь управління, доперекладацький аналіз тексту, мовні особливості, структурно-стилістичні особливості, навчання письмового перекладу, контроль сформованості перекладацької компетентності, майбутні філологи.

В статтє приведены результаты предпереводческого анализа текста англоязычной научно-популярной статьи в отрасли управления. Это позволило выделить ряд структурно-стилистических и языковых особенностей, влияющих, как на процесс ее перевода на украинский язык, так и на качество полученного в результате продукта переводческой деятельности. В итоге определены роль и место англоязычной научно-популярной статьи в отрасли управления в обучении разным видам письменного перевода в целом и контроле сформированности у будущих филологов соответствующей компетентности в частности.

Ключевые слова: англоязычная научно-популярная статья, научная статья, отрасль управления, предпереводческий анализ текста, языковые особенности, структурно-стилистические особенности, обучение письменному переводу, контроль сформированности переводческой компетентности, будущие филологи.

Swift ongoing information exchange observed in all spheres of modern globalized society requires qualitative translation of huge amounts of specialized texts of different types from English. Responding this demand Ukrainian universities training prospective philologists are urged to search for not only new efficient didactic methods and techniques but also basic text materials. This problem appears to be specifically relevant in terms of specialized translation training at the introductory level. English science popular articles in different spheres look extremely promising in this context due to their combination of field specific content rendered with the help of relatively simple linguistic form.

That's why the given article is aimed at the pretranslation analysis of English science popular management articles. Its results will enable us to comment on the ways of their uses in prospective philologists' professional training.

The received results revealed the dominance of cognitive and operational information in the examined type of the article, its clear structuredness, saturation with metaphors and phraseological units, and wide range of professional units, general and specialized managerial terms. In our opinion, all these factors should promote the efficiency of the students' acquisition of translation skills in relevant translation types and assessment procedures as well.

Further research will be connected with the determination of science and popular article selection criteria for the assessment of students' translation competence level.

Key words: English science popular article, scientific article, management sphere, pre-translation text analysis, linguistic peculiarities, structural and stylistic peculiarities, translation training,

translation competence acquisition assessment, prospective philologists.

Безперервний обмін різноплановою інформацією в сучасному глобалізованому суспільстві висуває якісно нові вимоги до підготовки майбутніх філологів до надання конкурентоспроможних перекладацьких послуг. Це, зі свого боку, спонукає фахівців у галузі навчання перекладу й викладачів-практиків до пошуку не лише нових та ефективних методів і прийомів навчання, а й постійного відбору та застосування актуальних навчальних матеріалів, зокрема – текстів для перекладу. Останні мають відповідати низці як загальнодидактичних, так і специфічних вимог. Особливо гостро це питання постає в умовах навчання студентів-філологів галузевого перекладу на початковому етапі. Адже тексти, на основі яких здійснюється цілеспрямована навчальна перекладацька діяльність, з одного боку, мають відповідати вимогам посиленості й доступності для студентів, які здебільшого поки що не володіють необхідними предметними й екстралінгвістичними знаннями в певній галузі, та відображати типову для неї інформацію за допомогою характерних мовних засобів, а з другого – бути цікавим, а основне – реальним, об'єктом перекладу.

Перспективний шлях вирішення цієї проблеми вбачаємо в залученні англomовних науково-популярних статей до навчання й контролю галузевого письмового перекладу у вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО). На його користь свідчать такі особливості зазначеного типу тексту: 1) презентація найсучасніших підходів та ідей у галузі; 2) уживання й тлумачення сучасної загальнонаукової та вузькоспеціальної термінології; 3) доступна мовна форма подачі нового, як теоретичного, так і практичного матеріалу; 4) розгляд та обговорення проблеми під різними кутами зору й з різних позицій [3, с. 68]; 5) легкість та емоційність викладу матеріалу [1, с. 144].

Попри ці очевидні переваги англomовної науково-популярної статті різних галузей для навчання майбутніх філологів письмового перекладу на початковому етапі, свідчень її

систематичного застосування як дієвого навчального матеріалу практично не знаходимо. Хоча Л. Ільницька пропонує укладати вправи на основі науково-популярних статей у галузі комп'ютерної техніки для навчання граматичного матеріалу студентів технічних ЗВО. К. Шевелько розробила та впровадила методику навчання учнів старших класів шкіл з поглибленим вивченням англійської мови анотативного й реферативного видів письмового перекладу публіцистичних популярних статей.

До того ж, англomовна науково-популярна стаття здебільшого залишається поза увагою як мовознавців, так і перекладознавців, котрі розглядають її лише як носій типових ознак наукової літератури (Р. Юмпельт, К. Райс, Н. Разінкіна, М. Фелер, М. Чаковська, М. Люзняк).

На наш погляд, усі вищезазначені чинники переконливо свідчать про актуальність вивчення мовних та структурно-стилістичних особливостей англomовної науково-популярної статті, зокрема в галузі управління, як об'єкта перекладу, що власне і є метою цієї публікації. З'ясування таких рис у межах доперекладацького аналізу тексту, зі свого боку, дозволить окреслити перспективи застосування цього виду статті на початковому етапі навчання майбутніх філологів письмового галузевого перекладу.

Слідом за М. Гараєвою [2], розглядаємо доперекладацький аналіз тексту як багатofакторне вивчення прагматичних, жанрово-стилістичних, синтаксичних і лексичних особливостей тексту оригіналу з метою вибору відповідних перекладацьких стратегій, спрямованих на досягнення оптимального рівня еквівалентності, адекватності та гармонійності тексту перекладу, на основі оцінки характеристик автора повідомлення та його потенційного адресата. Саме цей етап перекладацької діяльності пов'язаний із визначенням певних перекладацьких проблем і вибором потенційних шляхів їх вирішення на етапі формулювання сенсу та змісту повідомлення засобами мови перекладу.

Загалом усі підходи до укладення схем / моделей доперекладацького аналізу тексту (функціональний,

дискурсивний, синергетико-інформаційний тощо), незалежно від їхньої структури, порядку подачі елементів і ступеня розгорнутості, мають ідентичний зміст, що передбачає визначення: 1) характеристик автора тексту й прогнозованого адресата перекладеного повідомлення; 2) загальних / зовнішніх характеристик тексту оригіналу (час створення, форма, обсяг, канал передачі, джерело, галузь знань); 3) змісту та логіко-сислової структури тексту, видів інформації, поданої в ньому; 4) типу й змісту комунікативного завдання; 5) його жанрово-стилістичних характеристик; 6) співвідношень вербальних та екстралінгвістичних елементів; 7) стилістичних характеристик тексту оригіналу; 8) його синтаксичних особливостей; 9) лексичного наповнення.

Спираючись на наведену вище узагальнену схему доперекладацького аналізу тексту, розглянемо англomовну науково-популярну статтю в галузі управління як об'єкт перекладу.

Її автором, зазвичай, є або журналіст, який опікується відповідною тематикою, або власне фахівець-управлінець, готовий поділитися власними спостереженнями та досвідом. Подібні публікації адресовані як широкому загалу, так і студентам, які тільки-но починають опановувати фах. Тобто читання й переклад подібних матеріалів, з одного боку, має бути доступним усім, а з другого – вимагає й одночасно спонукає та сприяє вивченню специфічної для певної галузі інформації. Отже, науково-популярні статті завжди інтегровані до значно ширшого професійного й подекуди вузькоспеціального контексту.

Для використання в навчанні й контролі виконання студентами письмових видів перекладу пропонуємо звертатися до свіжих, опублікованих останнім часом статей. Така вимога передбачає активне звернення до публікацій, представлених у різноманітних Інтернет-виданнях та блогах топ-менеджерів. Це залучає студентів до роботи з файлами різних форматів. З одного боку, подібні публікації повсякчас містять певні ілюстрації, подекуди схеми чи навіть графіки, які полегшують

сприйняття та тлумачення інформації, сприяють орієнтації в тексті оригіналу. З другого боку, це вимагає точної постановки завдання з боку викладача стосовно остаточної форми подачі тексту перекладу студентами. Залежно від навчальної ситуації можуть застосовуватись англомовні науково-популярні статті різного обсягу: від експрес-повідомлень чи завершених фрагментів більших за обсягом статей для повного письмового перекладу під час аудиторної роботи без використання довідкових матеріалів і диктанту-перекладу на 500–1000 друкованих знаків до повноформатних науково-популярних статей на 20000–30000 друкованих знаків для виконання анотативного, реферативного, вибіркового й повного письмових перекладів в індивідуальному чи груповому режимах у позааудиторний час.

Для англомовних науково-популярних статей у галузі управління домінують типами переданої інформації є когнітивна й оперативна, значно рідше – емоційно-оцінна. Відповідно подібні тексти спрямовані на об'єктивний і подекуди частково суб'єктивний (у разі висловлювання власного досвіду й ставлення до ситуації з боку автора) виклад інформації стосовно поширених ситуацій та явищ у галузі управління, а також надання порад і рекомендацій щодо успішної управлінської діяльності. Тип комунікативного завдання цих текстів позначається на відносній чіткості й прозорості її структури. Це, зі свого боку, забезпечує подільність відібраних текстів для перекладу, сприяючи індивідуалізації навчання зазначеного виду діяльності студентів. Окрім того, за рахунок своєї чіткої структурованості подібні статті є ідеальним матеріалом для початкових етапів навчання анотативного й реферативного видів письмового перекладу, що передбачають поділ тексту на завершені смислові фрагменти з метою відтворення їхнього основного змісту засобами мови перекладу.

Для статей цього типу властиві образність, риторичність та об'ємність заголовків. Також вони характеризуються високою метафоричністю висловлювань узагалі, широким залученням

алюзій, активним використанням ілюстративного матеріалу. Усі ці ознаки мають обов'язково відтворюватися при перекладі.

Попри відносну простоту й доступність викладу інформації в галузі управління в англomовних науково-популярних статтях, їм також властива низка факторів, що становлять очевидні труднощі для студентів у процесі виконання перекладу українською мовою та сприятимуть розвитку відповідних перекладацьких умінь. До них належить активне вживання професіоналізмів, жаргонізмів, абревіатур, акронімів, фразеологізмів та термінологізованої загальноповживаної лексики [1, с. 144]. Для перекладу подібних текстів характерною вимогою є намагання відтворити термінологічні лексичні одиниці за допомогою відповідників-термінів у мові перекладу. Це сприяє опануванню студентами необхідним категоріальним апаратом за максимально комфортних умов у процесі перекладацької діяльності.

Отже, з огляду на результати доперекладацького аналізу англomовної науково-популярної статті в галузі управління можемо стверджувати, що вона є оптимальним матеріалом для навчання анотативного, реферативного, вибіркового й повного письмових видів галузевого перекладу майбутніх філологів на початковому етапі, зважаючи на її тематичну доступність, з одного боку, та насиченості характерними для галузі термінами – з другого. Завдяки належній структурованості статті цього типу дозволяють по-різному адаптувати текстовий матеріал до кожної навчальної ситуації. Насиченість фразеологізмами й образними висловлюваннями спонукає студентів до пошуку різноманітних нетривіальних перекладацьких рішень, створюючи необхідні умови для формування відповідних перекладацьких умінь і відпрацювання належних стратегій вирішення перекладацьких проблем.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у визначенні на цій основі критеріїв відбору науково-популярних статей для реалізації контролю сформованості в майбутніх філологів перекладацької компетентності.

Бібліографічні посилання

1. Бондарчук Л. Й. Лексико-стилістичні особливості англо-українського перекладу науково-популярних текстів з бізнесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2018. № 32, т. 2. С. 144–146.
2. Гараева М. Р. Переводческий анализ текста. Translation analysis : учеб. пособие. Казань, 2016. 94 с.
3. Ільницька Л. В. Інфінітивні конструкції у автентичних науково-популярних текстах з комп'ютерної техніки та їх опрацювання на практичних заняттях з англійської мови у технічних вищих навчальних закладах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 586 : Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики. С. 67–71.
4. Михайленко О. О. Англомовна науково-популярна стаття в українському та російському перекладах *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2015. Вип. XXXI. С. 84–95.

УДК 81'373:81'25

**В. В. Стеценко,
О. Ю. Тупиця**
Україна, Полтава

ФУНКЦІЇ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ (ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ)

У статті проаналізовано функції безеквівалентної лексики в поетичному тексті. З'ясовано своєрідності її контекстуально-семантичних відношень з іншими смисловими одиницями. Розкрито проблему створення етномовної картини світу тексту при перекладі. Розглянуто безеквівалентну лексику як особливу одиницю, що здатна відображати національно-